

ÖNSÖZLER

SØREN KIERKEGAARD

Çeviri:

Vefa Taşdelen - Ralph Lebro

HECE YAYINLARI

ÖNSÖZLER'E ÖNSÖZ

1813 yılında Kopenhag'da doğan ve 1855 yılında yine aynı yerde vefat eden Søren Aabye Kierkegaard, 42 yıllık hayatına çağdaş felsefe ve edebiyatı derinden etkileyen ölümsüz eserler sığdırabilmiştir.

1883-1844 yılları arasında yoğun bir yayın faaliyeti içine giren Kierkegaard, peş peşe *Enten/Eller* [Ya/Ya da], *Frygt og Bæven* [Korku ve Titreme], *Gjentagelsen* [Tekerrür], *Philosophiske Smuler eller En Smule Philosophi* [Felsefi Fragmentler ya da Biraz Felsefe] gibi önemli eserler ortaya koymuştur. Nicolaus Notabene müstearıyla yayımladığı *Forord* [Önsözler], Vigilius Hafuniensis müstearıyla yayımladığı *Begrebet Angest* [Kaygı Kavramı], 1844 yılında aynı gün piyasaya çıkmıştır. Constantin Constantius müstearıyla yayımlanan *Dört İnşa Edici Söylem* de yine aynı yılın ürünüdür. Bu eserlerde, yönelim ve duyarlılık açısından çağdaş düşüncenin ayak seslerini duymak mümkündür.

Önsözler, çıkış noktasını *Hegel'in Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*'nden alır. Hegel bu eserde "önsöz" konusunda, olumsuz tavrı geliştirir, önsözün felsefi inşa için uygun bir yazı biçimi olmadığını düşünür. Şöyle der: "Bir esere, yazarın amacını, kitabı niçin yazdığını ve o kitabın aynı konuda daha önce ve içinde yaşanan çağda yazılmış olanlarla ilgisini beyan eden bir önsözle başlamak adettir. Ne var ki, felsefi bir eser için böyle bir açıklama yalnız gereksiz değil, aynı zamanda uygun-suz da olur ve yanlış anlamalara sebebiyet verebilir. Bir önsözde felsefe hakkında söylenebilecek her ne varsa, [...] hiçbiri

felsefî hakikati ifşa etme biçimi olarak görülemez.”¹

Önsözler, *Morskabslæsning for enkelte Stænder efter Tid og Leilighed* [Zaman ve Fırsatlar Açısından Farklı Durumlardaki Kişiler İçin Hafif Okuma] alt başlığını taşır. Şu ifadeler “hafif” veya “eğlenceli” okumanın içeriği hakkında fikir verebilir:

Önsöz, bir ruh hâli [*Stemning*]’dir. Önsöz yazmak bir tırpanı bilemek gibidir, bir gitarı akortlamak gibidir, bir çocukla konuşmak gibidir, pencereden tükürmek gibidir. İnsan onun nasıl olup bittiğini anlamaz; üretkenliğin ruh hâli içinde bir önsöz yazma arzusu, *eves sub noctem susurri* [gece çöktüğünde sessiz fısıltılara duyulan] arzu gelip çatar. Bir önsöz yazmak, bir adamın kapısını onu işletmek için çalmaya benzer, genç bir kızın penceresinin önünden gelip geçmeye ve bunu yaparken kaldırım taşlarına bakmaya benzer, rüzgârı değnekle sopalamaya benzer, hiç kimseyi selamlamadan şapkayı hafifçe bir yana doğru kaldırarak selamlamaya benzer. Bir önsöz yazmak, [...] Valby tepesinde oturup yaban kazlarının ardından bakmak gibidir, [...] arabacının güçlü kamçı şakırtılarını ve yolcuların neşeli sohbetlerini dinleyerek posta arabasıyla ilk konaklama yerine ulaşmaya benzer. Önsöz yazmak menzile ulaşmak, oturma odasında dikilmek, hasretle arzulanan kişiyi selamlamak, bir koltuğa kurulup pipoyu doldurup tüttürmek ve ardı arkası kesilmeyen bir sohbe dalmak gibidir. Önsöz yazmak, canında o tatlı heyecanı hissederek aşık olduğunu fark etmek gibidir. Bilmece sorulunca, her hadise çözümü vaat eder. Önsöz yazmak yasemin kulübenin dalını bir yana doğru çekip onu gizlendiği yerde otururken görmek gibidir: aşkım benim. Böyledir ya, böyledir özsöz yazmak! Ve nasıl birisidir bunları yazan? Kışın insanlar arasına girip çıkan bir soytarı, yazın bir aptal, aynı kişideki selam ve veda, daima mutlu ve kaygısız, kendinden hoşnut, hiçbir işe yara-

¹ Hegel, G.W.F. Hegel, *Phenomenology of Spirit*, Tr. A. V. Miller. Oxford University Press., Oxford, 1977, s. 1.

maz, hatta ahlâksız; zira para yığmak için borsaya girmez, yalnızca şöyle uğrayıp çıkar. Yıllık genel toplantılarda konuşma yapmaz, çünkü bu toplantıların havası çok sıkıcıdır; hiçbir toplulukta şerefe kadeh kaldırmaz, çünkü bunun için birkaç gün önceden ilan vermek gerekir; sistem için iş takibi yapmaz, ulusal borç ödemez, hatta onu ciddiye bile almaz. [...] Böyledir, evet böyledir özsöz yazan.

Eserin ironik ve “*bicivci*” [satiric] yönü de *Önsözler*’in “eğlence-
li” taraflarından bir başkasını oluşturur. Sokrates’in Sofistleri karşısına alması, bazı görüşlerinden ötürü onlarla ironik bir diyaloga girmesi gibi Kierkegaard da *Önsözler*’de Hegel ve onun Danimarka’daki temsilcileriyle ironik, saritik bir diyaloga girer. Böylece “Atinalı Atsineği”nden sonra “Danimarkalı Atsineği” nitelemesi bir gerekçeye kavuşmuş olur.

Kierkegaard’da, *Önsözler* özelinde bir felsefe eleştirisi vardır, ancak bu geleneksel anlamda bir eleştiri değil, ciddiyetini ve saygınlığını sarsmak, karikatürünü çıkarmak anlamında bir eleştiridir. Kavramların ve fikirlerin karşılaştırılmasından çok, dalga geçme, alaysılama şeklinde kendini gösterir. Bu anlamda onda postmodern ve dekonstrüktif bir tavrın olduğu görülebilir; zira geleneksel anlamda felsefe yapmaktan ziyade bir itibarını sarsma, gülünç hâle getirme amacı güdülür. Tez ve antitez, eğitim ve öğretim, konu ve metin, önsözde değil, ancak bir “kitap”ın içinde bulunabilir. Bu nedenle *Önsözler*, kitabı olmayan bir kitap, tezi olmayan bir tez, içeriği olmayan bir içeriktir. İronik ve satirik eleştirileri ile yer yer Lukianos’u, ve Erasmus’u hatırlatır.

Kierkegaard, ironi kavramı ile hem felsefî-akademik, hem de bir söylem biçimi olarak pratik anlamda ilgilenir. *Sokrates’e Sürekli Atıfla İroni Kavramı*, Sokratik yönteme dair felsefî-akademik bir çalışmadır. Sokrates nasıl ki sofistlerle bir diyalog içinde kendi felsefesini, kendi felsefesinin düğüm ve çözüm sürecini adım adım ilerletiyorsa ve üstelik bunu sofistlerle tatlı tatlı dalga geçerek yapıyorsa, benzer şekilde Kierkegaard da,

kendi çağıyla, kendi çağının entelektüel ortamıyla, ama en çok da Hegel felsefesi ve onun Danimarka'daki temsilcileriyle diyaloga girer. Bu diyalogun kendini gösterdiği eserlerden biri de *Önsözler*'dir. Bu eser, Kierkegaard'un kendi zamanının entelektüel ortamıyla nasıl sıkı bir iletişim ve etkileşim içinde olduğunu gösterir. Bu açıdan bakıldığında, hem Kopenhag, hem de Hegel felsefesi merkezinde kendi zamanının entelektüel havasına ve ortamına tanıklık eder. Kierkegaard'un ince yergi ve eleştirilerine rağmen, bu ortamın yine de oldukça hareketli, heyecanlı ve verimli bir ortam olduğu söylenebilir. *Önsözler*, felsefeden teolojiye, tiyatrodan yayın hayatına, gazete-dergi yayıncılığında sosyal hayata varıncaya değin, bu ortama ilişkin açık ve ilk elden gözlemler, anekdotlar sunar. O, sonuna kadar kendi zamanın eseridir, kendi zamanına bağlı bir eserdir, ancak yine de kendi zamanını sonuna kadar aşan bir eserdir.

***

Çevirinin hikâyesinden söz edecek olursak: Ralph Lebro ile birlikte 2004 yılında başladığımız çeviri çalışması, çeşitli aksaklıklardan dolayı ancak 2006 yılında tamamlanabildi. "Altıncı Önsöz"e kadar olan kısım Danca aslından Ralph tarafından, "Altıncı Önsöz"den sonrası ise William McDonald'ın İngilizce tercümesine dayalı olarak tarafımca çevrilmiştir. Bunun yanında metnin tümü, söz konusu İngilizce metin üzerinden kontrol edilmiş, tashihi yapılmış, dil ve ifade uygunluğu açısından titizlikle ve defalarca gözden geçirilmiştir. 2008 yılında şair-yazar Müştehir Karakaya'nın çabalarıyla *Beyaz Gemi* dergisinin yayınları arasından sınırlı sayıda çoğaltılan kitap, son olarak 2022'de, metnin anlaşılabilirliğine katkı sağlayacak şekilde yer yer yeniden çevrilmiş, yeniden tashih edilmiş ve kontrolleri sağlanmıştır. Dipnotların büyük kısmı

McDonald'ın çevirisinden² alınmış, bazıları da tarafımızca eklenmiştir. 2009'da yayımlanan Todd W. Nichol'un çevirisinden³ yararlanıldığı da olmuştur.

Ralph 2010 yılında başından geçen müessif bir kazanın ardından Almanya'ya döndü. 2016 yılında vefat haberi geldi. Söz konusu çeviriye uzun bir tereddüdün ardından yeniden dönme düşüncemizin temelinde eseri Türkçeye kazandırma isteği kadar, hatta ondan daha fazla, Ralph'i anma duygusu vardır. Kitabın yayımlanmasını sevinçle karşılayan Ralph'in eşi Kadriye ve kardeşi Richard'a, ayrıca kitabın basılmasını sağlayan Hece yayınlarının değerli editörü ve çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Vefa Taşdelen
Eylül 2022, Bahçelievler

---

² Kierkegaard, S. (1989). *Prefaces*. Tr. William McDonald. Florida: The Florida University Press.

³ Kierkegaard, S. (2009). *Prefaces*. Tr. Todd W. Nichol. Prinveton-New Jersey: Princeton University Press.

ÖNSÖZLER

SØREN KIERKEGAARD

Tecrübeyle sabittir ki, önemsiz bir şey, dikkatsiz bir söz, ihtiyatsız bir feveran, tesadüfî bir yüz ifadesi, istem dışı bir hareket, bir kişinin iç âlemine gizlice sokulmak ve oldukça titiz bir gözlemin bile dikkatinden kaçan bir şeyi keşfetmek için fırsat sunar. Bununla birlikte, bu gereksiz mülâhazayı konuyu dağıtmaması ve kendine önem atfetmemesi açısından bir yana bırakıyor ve derhâl niyetlendiğim meseleye [*Forebavende*] geçiyorum. Bir kitaba göre önsöz önemsiz bir şeydir, ama bunu, önsözler üzerine dikkatlice yapılmış karşılaştırmalı bir çalışma daha düşük bir fiyata gözleme fırsatı vermez mi? Bilimde, edebiyatın sıraya konulması, her yazarın eserinin kendi zamanına yerleştirilmesi ve bu zamanın insanlık tarihi içindeki yerinin tespiti konusunda pek çok çalışma yapılmaktadır. Fakat en eski zamanlardan günümüze tüm çağlar boyu yazılmış önsözleri, tam da onları okumak için yetiştirilmiş şu ya da bu edebiyatçının okumasından neler kazanılabileceğini hiç kimse düşünemez. Önsözler, tıpkı şiveler, konuşma tarzları ve yöresel ifadeler gibi tesadüfî olanın damgasını taşırlar. Onlara eserlerin kendi anlamlarından çok modanın kuralları hükmeder, giyim kuşam tarzlarının değişmesi gibi onlar da değişip dururlar. Bazen uzun olurlar bazen kısa, bazen cesur olurlar bazen çekingen, bazen çok titiz olurlar bazen çok dağınık, bazen pişmanlık noktasında rahatsız, bazen kendisine güvenle dolu, hatta ukala, bazen kitabın kusurlarını gören bir

gözden yoksun değil, bazen gözleri kapalı, bazen bu kusurları görme konusunda başkalarından daha iyi. Önsöz, bazen ürünün [şarabın] damıtılmış ilk nefis damlası, bazen de onun ağızda kalan tadıdır. Ve onların hepsi törenseldir. Eserinde zamana başkaldıran bir yazar bile önsöze gelince örf ve adetlere uymaktan geri kalmaz, gözlemci açısından nereye kadar ve ne şekilde soruları konusunda büyük ve tuhaf bir çelişki içine girer. Bu konuyu ne kadar çok düşünsem, bana o kadar kazanç vaat ediyor. Bir de bunun aksini düşünün: sonuçlar için harika bir temel teşkil edebilecek Grek saflığı [*naïveté*]. Ama şimdi bana yolumu şaşırtabilecek bu düşünce uçuşlarını bırakmalıyım, bir kaynakçadan yoksunum çünkü.

Çağdaş bilimde¹ önsöz ölümcül bir yara almıştır. Buradan bakıldığında, daha önceki yazar kolaylıkla, insanın gülsün mü ağlasın mı bilemediği acıklı bir duruma düşer; çünkü beceriksizliği onu gülünç hâle getirir ve saflığı [*naïveté*], sanki orada hakkında kaygılanan birileri varmış gibi onu duygulandırır. Böyle bir durum bu günlerde tekrarlanmaz, çünkü insan kitaba konu, sisteme hiçlik ile başlarsa, o zaman artık önsözde söylenecek bir sözün kalmadığı düşünülür.² Bu durum önsözün, edebî üretimin tümüyle kendine özgü bir türü olduğunu fark etmemi sağladı ve o kapı dışarı edildiği için artık tıpkı diğer üretimler gibi kendini özgürleştirmesinin tam zamanıdır. Bunun sonucu iyi olabilir. Kıyaslanamaz olan, daha önce bir kitabın önsözüne yazılan şeyin, şimdi hiçbir kitabın önsözü olmayan bir önsözde kendisine yer bulabilmesidir. İnanyorum

¹ Hegel, *Tinin Fenomenolojisi*'nde şunları söyler: “Bir esere, yazarın amacını, kitabı niçin yazdığını ve o kitabın aynı konuda daha önce ve içinde yaşanılan çağda yazılmış olanlarla ilgisini beyan eden bir önsözle başlamak adettir. Ne var ki, felsefi bir eser için böyle bir açıklama yalnız gereksiz olmakla kalmaz, uygunsuz da olur ve yanlış anlamalara da sebebiyet verebilir. Bir önsözde felsefe hakkında söylenebilecek ne varsa, [...] hiçbiri felsefi hakikati ifşa etme biçimi olarak görülemez” (G.W.F. Hegel, *Phenomenology of Spirit*, tr. A. V. Miller, Oxford University Press, Oxford, 1977, s. 1)

² Hegel, *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*'nin *Mantık Bilimi*'ne bir önsöz yazmadan doğrudan “meselenin kendisi ile” [*Sache selbst*] başlar. Bu durumda mantık, “Hiçlik” ile bir olan “Salt Varlık” [*Pure Being*]’la başlamış olur.

ki, bu çekişme onların karşılıklı memnuniyetleri ve rızaları ile çözüme kavuşacaktır –önsöz ve kitap iyi geçinemiyorlarsa, o zaman biri diğerini boşasın gitsin, daha iyi.

Yeni bilimsel yöntem, önsöz ve kitap arasında bir kırılmanın kaçınılmaz olduğu konusuna dikkatimi çekti. Şimdi burada bir hadise var ki daha anlamlı bir neden sunar. Estetik anlamda gelişmiş olan her yazarın muhtemelen bir kitap yazma eğilimi duymadığı anlar olmuştur, bununla birlikte yine de bir kitaba –ister kendisi, ister başkası tarafından yazılmış olsun– önsöz yazmayı çok istemiştir. Bu durum, önsözün esas olarak kitaptan, önsöz yazmanın da kitap yazmaktan tamamen farklı bir şey olduğunu gösterir. Aksi hâlde bu dürtü kendini genel olarak bakıldığında ya yalnızca bir kitap yazdığımızda ya da yazmayı hayal ettiğimizde dışa vururdu; bu nedenle kişinin önsözü önce mi, yoksa sonra mı yazması gerektiği sorunu ortaya çıkar. Bununla birlikte kişi bu iki durumdan birinin içine girer girmez ya soruna sahip olmuş ya da sahip olmayı düşünmektedir. Fakat böyle bir durum söz konusu olmaksızın kişi bir önsöz yazmaya heveslenirse, bu önsözün bir konu ile ilgili olmaması gerektiği kolaylıkla anlaşılabilir, aksi hâlde önsözün kendisi bir kitap hâline gelir, önsöz ve kitap sorunu başa döner. Bu itibarla önsözün, yani özgürlüğünü kazanmış önsözün tartışacak hiçbir konusu olmamalı, sadece hiçlikle ilgilenmeli ve bir şeylerle ilgilenir gözükmesi ise bir gösteriş ve yapmacıklık olmalı.

Bu yaklaşımla önsöz salt lirik olarak ve kendi kavramı ile belirlenir; oysa yaygın ve geleneksel anlamda önsöz, zamana ve adetlere göre düzenlenen bir seremonidir. Önsöz, bir ruh hâli [*Stemning*]'dir. Önsöz yazmak bir tırpanı bilemek gibidir, bir gitarı akortlamak gibidir, bir çocukla konuşmak gibidir, pencereden tükürmek gibidir. İnsan onun nasıl olup bittiğini anlamaz; üretkenliğin ruh hâli içinde ürpermeye duyulan olağanüstü bir arzu, bir önsöz yazma arzusu, *leves sub noctem susurri* [gece çöktüğünde sessiz fısıltılara duyulan] arzu gelip çatar. Bir önsöz yazmak, bir adamın kapısını onu işletmek için

çalmaya benzer, genç bir kızın penceresinin önünden gelip geçmeye ve bunu yaparken kaldırım taşlarına bakmaya benzer, rüzgârı değnekle sopalamaya benzer, hiç kimseyi selamlamadan şapkayı hafifçe bir yana doğru kaldırarak selamlamaya benzer. Bir önsöz yazmak, dikkate alınmayı hak eden bir iş yapmış olmak gibidir, kişiyi sır vermesi için zorlayan vicdan azabı gibidir, reverans yapıp dansa davet ettikten sonra harekete geçmemek gibidir, sol ayağını basarak dizgini sağa doğru çekmesi ve atın hızlı hızlı solumasını duyarak tüm dünya için bir incir çekirdeğini dolduracak kaygı duymaması gibidir. Önsöz, iştirak etmenin rahatsızlığını duymadan iştirak etmek gibidir, Valby tepesinde oturup yaban kazlarının ardından bakmak gibidir. Bir önsöz yazmak, karanlığın çökmesini bekleyerek, zuhur edecek olanı hissederek, semada açılan kapıyı görerek, önünde gittikçe uzayan anayolu gözleyerek, ormanın beklenen gizemine ve patikaların ayartıcı kayboluşuna bir an gözü ilişerek, posta atlarının ve Yankı'nın [*Echo*] bir işaretle davet eden sesini işiterek, arabacının güçlü kamçı şakırtılarını, ormanın şaşırtan yinelenişini ve yolcuların neşeli sohbetlerini dinleyerek posta arabasıyla ilk konaklama yerine ulaşmaya benzer. Önsöz yazmak menzile ulaşmak, oturma odasında dikilmek, hasretle arzulanana kişiyi selamlamak, bir koltuğa kurulup pipoyu doldurup tütürmek ve ardı arkası kesilmeyen bir sohbe dalmak gibidir. Önsöz yazmak, canında o tatlı heyecanı hissederek âşık olduğunu fark etmek gibidir. Bilmece sorulunca, her hadise çözümünü vaat eder. Önsöz yazmak yasemin kulübenin dalını bir yana doğru çekip onu gizlendiği yerde otururken görmek gibidir: aşkım benim. Böyledir ya, böyledir özsöz yazmak! Ve nasıl birisidir bunları yazan? Kışın

insanlar arasına girip çıkan bir soytarı, yazın bir aptal³, aynı kişideki selam ve veda, daima mutlu ve kaygısız, kendinden hoşnut, hiçbir işe yaramaz, hatta ahlâksız; zira para yağmak için borsaya girmez, yalnızca şöyle uğrayıp çıkar. Yıllık genel toplantılarda konuşma yapmaz, çünkü bu toplantıların havası çok sıkıcıdır; hiçbir toplulukta şerefe kadeh kaldırmaz, çünkü bunun için birkaç gün önceden ilan vermek gerekir; sistem için iş takibi yapmaz, devlet borcu ödemez, hatta onu ciddiye bile almaz. Hayat yolunu, ayakkabılarını kullanmak için bekleyip duran birileri olsa da sokaktan ıslık çalarak geçen kunduracı çırağı gibi yürür; müşteri, kayılacak buzlu bir yol, görülmeye değer en ufak bir şey olduğu müddetçe beklemek zorundadır. Böyledir, evet böyledir özsöz yazan.

Bakın, bütün bunlar hakkında isteyen istediği gibi düşünebilir, aklına geldiği gibi. Benim için durum böyle değil, zira beni bu tür bir üretimle ilgilenmeye sadece ve sadece bir taahhüt ve yükümlülük bağlamaktadır. Bunun nedenini okuyucuya hemen anlatayım, zira onun için en uygun yer burasıdır ve dedikodunun bir çay partisine yakışması gibi, o da gerçekten ve tam olarak bir önsöze yakışır. Pek az kişiye nasip olacak mutlu bir evliliğimin olmasına ve belki de pek az kişinin yaptığı gibi mutluluğum için şükretmeme rağmen, evlilik hayatımda yine de bazı zorluklarla karşılaşmadım değil. Onların keşfini eşime borçluyum, zira ben hiçbir şeyden kuşkulanmadım. Dügünümüzün üstünden birkaç ay geçmişti. Evlilik hayatının yöntemine yavaş yavaş alışmaya çalışıyordum ki, içimde hep besleyip durduğum bir arzu ağır ağır yeniden depreşti ve bütün masumiyetimle şöyle bir işe kendimi kaptırabileceğimi düşündüm: bazı edebî türlerle meşgul olmak! Konu seçilmiş, konuyla

³ *Som en gjæk i Vintern og en Nar om Sommeren* [kışın deli, yazın aptal gibi]: Kâğıdın katlanarak ve kesilerek süslendiği ve gönderenin isminin bilmecenin cevabı olduğu bir mektup oyunu olan *Gækkebrev'e* imada bulunuyor. Alıcı, paskalyadan önceki pazar günü göndereni tahmin etmek zorundadır. Mektup bir kardelen çiçeği ile birlikte zarfın içine konular. Bilmecenin yaygın biçimi şu şekilde başlar: “*En Vintergæk* [bir kardelen çiçeği] / *En Sommernar* [bir yaz aptalı]”.

ilgi sahip olduğum ne kadar kitap varsa ortaya çıkarılmış, kimi eserler Kraliyet Kütüphanesinden ödünç alınmış, notlarım bir sıra içinde düzenlenmiş, kalemim mürekkebe batırılmıştı. Bununla birlikte eşim hareketlerimi dikkatle gözlemlemeye başlamadan önce, ortalıkta bir şeyler döndüğü konusunda şüphelenmeye başlamıştı. Ara sıra üstü kapalı bir ifadeyle çalışma odasındaki meşguliyetimin, orada uzun uzadıya kalmamın, edebiyata kafa yormamın hoşuna gitmediği konusunda imada bulundu. Bununla birlikte, kendim hakkında ağzımı tuttum, onu anlamazdan geldim; ilk başlangıçta gerçekten de öyleydi. Derken bir gün beni gafil avladı ve yazar olmak isteyen bir durumda olduğuma dair açık bir itirafa zorladı. Davranışları şimdiye değin keşif niteliğindeyken, artık gittikçe daha açık bir şekilde nihayet ilan ettiği savaş üzerinde yoğunlaştı; *et quidem* [ve hakikaten] yazmış olduğum her şeye, onları nakışları için altlık ve kıvrıma kâğıdı gibi daha faydalı bir şekilde kullanmak için açıktan açığa el koymaya niyetlendi. Hiçbir yazarın durumu benimkinden daha vahim olamaz, zira sıkı sansür altında olan bir yazar bile eserini *imprimatur* [basılabilir] duruma getirmeyi ümit edebilir, oysa benim ürünüm sürekli olarak doğar doğmaz boğuluyordu. Durumumun ne kadar vahim olduğu bir başka şekilde de gittikçe daha da açık hâle gelmeye başladı, zira maruz kaldığım zulüm basın tarafından keşfedilir edilmez, doğal olarak daha önce hiç düşünmediğim bir şeyi anladım ki, eğer yazılarım gün ışığına çıkmazsa, bu insanlık için telafisi imkânsız bir kayıp olacaktı. Peki, bu durumda ne yapılabilirdi? Sansüre uğramış bir yazarın yaptığı gibi konuyu adalet divanına [*Chancery*] götürme, eyalet meclisine taşıma, kamunun takdirine veya gelecek neslin hafızasına bırakma hakkına da sahip değildim; benim ölümüm ve kalımım, yükselişim ve düşüşüm karımın elindeydi. Gerçi çağdaşlarım tarafından kendi davasını savunabilecek iyi ve uzman bir tartışmacı olarak görülmekteyim. Fakat bu becerim bu konuda pek işime yaramıyor, çünkü Şeytanın ta kendisiyle tartışabilsem de karımla tartışmam. Anlayacağınız gibi onun yalnız bir tür kıyası [*syllogism*] vardır, daha doğrusu o

bile yoktur. Aydın insanların safсата dedikleri şeye eşim kendisini onların arasında görmediği için saçmalık der. Aslında işleyiş oldukça basittir, tabii ki onun nasıl olacağını hakkıyla bilen birisi için. İster kıyaslama şeklinde olsun ister olmasın, ister uzun bir konuşma, ister kısa bir değini olsun –şekli önemli değil- ne zaman hoşuna gitmeyecek bir şey söylesem, sevimli, büyüleyici, iyi kalpli, çekici ve aynı zamanda gururlu bir eda ile bana bakar ve şöyle der: “Sadece saçmalık bu!” Bunun sonunda tartışma hünerim aile hayatımda hiçe sayılan bir lüks olur. Ben uzman bir diyalektikçi olarak hukukun işleyişini iyice anlatırsam –bu anlatım bir şairin sözlerine nazaran oldukça yavandır⁴- bu durumda eşim Danimarka Kraliyet Adalet Divanı gibi *kürz und bündig* [az ve öz] konuşur, ancak yine de sevimliliği ile bu yüce kurumdan ayrılır. Zira bu sevimlilik ona her zaman büyüleyici bir şekilde kullanacağı bir yetki verir.

İşte durum böyle. Hiçbir zaman giriş paragrafının ötesine geçemedim. Genel bir nitelik taşıdığı, bence onu eğlendirebilecek kadar hoş olduğu için –tabii ki yazarı ben olmamak kaydıyla-, yüksek sesle okusam, acaba yazarlığım konusunda onu ikna edebilir miyim, diye düşündüm. Ricamı kabul etmesine hazırdım ve “Artık iş öyle bir safhaya geldi ki, kendimi yazmakla meşgul ettiğim yetmiyormuş gibi, bir de seni nutuk dinlemeye mecbur kılıyorum” gibi bir giriş cümlesi belki de işe yarayabilirdi. Hiç de öyle olmadı. Önerimi mümkün olduğu kadar hoş karşıladı, dinledi, güldü, hayran kaldı. Her şeyin tamam olduğunu sandım. Oturduğum masaya yaklaşım kollarını samimi bir şekilde boynuma dolayıp paragrafı bir kez daha okumamı istedi. Takip edebilmesi için el yazısını yeterince yukarıya kaldırıp okumaya başladım. Harika! Yazı alev alev yanmaya başladığında, kendimden geçmişim, fakat paragrafı henüz bitirmemişim. Bana çaktırmadan mumlardan birini yazlı kâğıdın altına itivermişti. Ateş galip geldi, kurta-

⁴ J. Baggesen “Kallundborgs Kronike” *Danske Værker*'de 1845, 1: 191: “Thi saare lang er Rettens Ve” [Zira adaletin yolu çok uzundur].

racak bir şey kalmadı, giriş paragrafım bir zafer coşkusu içinde yanıp gitti, zira eşim ikimiz için de seviniyordu. Neşeli bir çocuk gibi alkışlıyor ve sanki bir ayrılık yaşamışız, hatta beni kaybetmiş de yeniden bulmuş gibi büyük bir tutkuyla boynuma sarıldı. Ağzımı bile açamadım. Aşkı uğruna savaştığı için kendisini bağışlamamı istedi; bunu söylerken öyle duygulandı ki, az kalsın kayıp koca⁵ olduğuma inanacaktım. Bu şekilde değişmiş olmama dayanamadığını söyledi. “Senin düşüncen” dedi, “bana aittir, bana ait olmalı. Dikkatin gündelik ekmeğimdir;⁶ senin takdirin, senin gülümseyişin, senin şakaların benim hayatımdır, ilhamımdır. Onu bana bağışla, sakın beni bu haktan mahrum etme. Benim için, benim mutluluğum için coşkuyla yalnız beni memnun eden şeyi yapabileyim, yani seni düşünebileyim, bir zamanlar senin bana yaptığın gibi gece gündüz ben de sana kur yapabileyim.”

Peki, bir kadının böyle davranmaya ne hakkı var, sadece kendisini tanıyan herkesin gözünde bir büyüleyiciliğe sahip olan değil, daha önemlisi benim gözümde de sevimli olan bir kadının, yani gözbebeğimin? Onun görüşü *in contento* [öz olarak] şu şekildedir: Yazar olan bir koca, her akşam kulübe giden bir kocadan daha iyi değildir, hatta daha kötüdür. Çünkü kulübe giden bunun bir ihlal olduğunu bizzat itiraf eder, fakat yazar olan koca, sonuç daha vahim olsa bile pişmanlık uyandırmayan sadakatsizliği ile temayüz eder. Kulübe giden sonuçta yalnız uzakta olduğu sürece evde yoktur, fakat bir yazar böyle mi? –Belki bilmiyorsun ama sende köklü değişiklikler olmuş. Sabahtan akşama kadar düşünüp duruyorsun ve bu durum özellikle öğlen sofrasında belli oluyor. Başını öne eğmiş öylece bir hayalet gibi ya da görünmez yazıyı okuyan Kral Nebukad-

⁵ Burada “kayıp koca” sözünde, Luka 15:11-32’de geçen “kayıp oğul” kıssasına atıf vardır.

⁶ “Gündelik ekmeğimizi bize bugün ver.” (Matta, 6:11)